

predmetov na licu mesta po storjenem zločinu, prorokovanju iz kart, da se čarovnim potom izsledí zločinec, izkopavanju blaga, tolmačenju sanj in vedeževanju iz dlani, praznoverju pri prisegah. — *Dr. G. Alimpić: Kazneni zakonik i zakon o suzbijanju skupoče životnih namernica i nesavešne spekulacije* (br. 21, 22). O priliki članka, ki ga je prof. T. Živanović objavil v Arhivu (avgust 1923) o »varljivem merenju«, se je dotaknil gori naznanjene polemike Alimpićeve; v tem članku pa mu odgovarja pisec v še ostrejšem tonu dalje! — Razen teh važnejših člankov prinaša letnik 1923 mnogo poročil o ustroju in delovanju policije v nemški republiki (br. 5, 6), v Kotoru (br. 13, 14), v Bolgariji (br. 15, 16), v Zagrebu (br. 17, 18, avtor T. Urbani), v Mariboru (str. 19, 20, avtor Vek. Kerševan), v Sarajevu (br. 19, 20), v Egiptu (br. 23, 24), dalje mnogo poročil o policijskih kongresih in mitingih, . . . toplo pisan nekrolog o Stojanu Protiću s sliko (br. 21, 22). Slednjič je objavil Svet. Vasiljević v br. 15—24 kot dodatek »Register zakona, uredaka, pravila propisa, pravilnika, odredaka, naredaka i razpisa — odštampanih v Služb. Novinama od 1. jan. 1919 god. do 30. aprila 1923.«

Dr. M. D.



## Književna poročila.

*Alfred Amschl: Aus den Werkstätten des Strafrechtes. Verlag Ulrich Moser, Graz, 1924. Str. 83.*

Pisatelj pravi v uvodu, da hoče odgrniti zaveso, ki zakriva tajno delovanje v delavnicah kazenskega prava. Prvotno je nameraval priobčiti zbirko zanimivih kriminalnih primerov iz svojega triinštiridesetletnega službovanja, a to namero je opustil, ostal pa mu je uvod k tej zbirki, in evo ga: ta knjižica bi mu bila uvod.

Najprej navaja druge avtorje, ki so zbrali po aktih povzete kazenskoopravne primere — z justičnimi zmotami (Justizirrtümer), to so zbirke Anselma Feuerbach (1849), Erika Sello (1911) in Alberta Hellwig (1919). Svrhateh zbirke je bila jasna: opozarjati na justične zmote, da se onemogočijo. Krivdo, ki povzroča justične zmote, pripisuje Amschl nesrečnemu forsiranju priznani, enako t. zv. diagnostiki dejanskega stanu ali psihoanalize, pa tudi v ponovnem zaslišanju obdolžencev in prič vidi velike nevarnosti. Zelo lepo razvija pisatelj svoje ideje o pomenu izpraševanja: preiskovalni sodnik mora biti izvrstno podkovan v svoji stroki, mora biti splošno naobražen, imeti pa mora tudi jasen vpogled v praktično življenje: Kriminalna psihologija je navezana na kazuistiko. O vrednosti realij kot dokaznih sredstev si mora biti preiskovalni sodnik na čistem, kajti čeprav ima izvedenec zadnjo besedo, on, preiskovalni sodnik odreja, kako naj se postopa, on bodi »semper totus!«

Ko prehaja Amschl na poglavje o glavni razpravi, peča se najprej in najobširneje s forenzično zgovornostjo. Kakor vemo, je bil on svoj čas eden izmed prvih govornikov v sodni dvorani svojega področja in za to mu radi priznavamo, da je kompetenten, povedati nam v tej stvari svoje mišljenje. Brez pesniškega poleta, pravi Amschl, ni znamenitega, brez naravnega daru sploh ni govornika! Torej — prereka stari rek »orator fit«, vendar ne omalovažuje pouka v govorniški umetnosti, ki naj bi se pričel po njegovi misli že v srednji šoli. Inače podaja cel niz migljajev, kako se uspešno govori. Ne moremo tu navajati vseh, dasi bi nas mikalo. Vsaj dvoje pa naj poudarimo, da bodo o njih razmišljali tudi naši forenzični govorniki: Težišče govorništva naj se polaga v — odgovor (replikó ali dupliko) in pa — prisluškuje naj se svoji fantaziji tudi o prilikah, ki niso neposredno z govorom v zvezi: tupatam vznikne nezavestno stavek ali rečenica, ki nam utegne poslej krasno služiti v tem ali onem govoru. Take, iz nezavesti porojene domisljice si treba zabeleževati!

Na koncu izdá Amschl svoj pravnofilozofični kredo: On da je in ostane pristaš klasične šole (Birkmeyer). To šolo smatra za tisto, ki ustreza »dem deutschen Volkscharakter«, moderna šola z Lisztom vred mu je — laškega, torej tujega porekla in za to jo odklanja —.

To bi bil torej uvod h knjigi, ki jo je hotel Amschl napisati in ki naj bi vsebovala interesantne kazenskopravne primere iz njegovega službovanja. Vsekakor bi bila tista zbirka za kriminalnopravno vedo pridobitev. Zanimala bi tudi naš Slovence, ker bi gotovo prinesla primerov iz naših slovenskih krajev. Saj je Amschl pred prevratom stal na čelu višjemu državnemu pravdništvu, ki je oblačilo in vedrilo tudi — nam! Morda pa vendar dobimo še — tisto zbirko?

**Dr. Metod Dolenc.**

*Dr. Albert Hellwig: Okkultismus und Strafrechtslehre. Über die Verwendung von Hellsehern bei Aufklärung von Verbrechen. Verlag Ernst Bröcker, Bern-Leipzig 1924. Str. 112.*

Sedanji čas se peča zopet zelo mnogo s problemi, ki so materialnemu svetu tuji. Ni čuda, da so se kriminalisti pričeli zanimati tudi za te stvari, da se piše in eksperimentira mnogo s telepatijo, retroskopijo tudi v kazenskem pravu. Pa vse ni resno, kar se piše. Med zelo resne študije pa vsekakor spada Hellwigovo delo. On pojasnjuje zvezo med svetovnim naziranjem in okultizmom, razkriva psihologične korenike tega pojava njegove napake in predsodke. Mnogokrat pripoveduje o tem, kako se dájo z bistroidci hudodelstva odkrivati! Po navadi so take pripovedke le reklama senzacije željne propagande in so jim podlaga le izmišljeni primeri. Ipak so se včasih tudi že policijski organi ali državni pravdniki skušali posluževati se bistroidcev, da bi odkrili v tajnosti ostalega sterilca. Toda dejanski uspehov pač ni bilo! Hellwig določa, kaj pomeni pravzaprav »čitanje misli«, telepatija in bistroidnost iz kraja v kraj. »Čitati misli« se pravi, opazovati najtanjše telesne gibe

ob psihičnih dogodljajih, — okultnih sposobnih torej tu ni. »Telepatija« pa je prenos psihičnih zamislov ali občutij na drugo osebo brez uporabe čutnih organov. Ali je to sploh možno, je zelo sporno. Vsekakor Hellwig zahteva največje opreznosti. Še manj pa pristaja na možnost prave bistroidnosti, t. j. pojava, da nekdo spozná dogodke iz preteklosti ali v sedanosti, o katerih nima neposredne spoznave niti s svojimi telesnimi čuti, niti vednosti po drugih osebah. Po Hellwigovem mnenju doslej ni niti en dokaz za tako bistroidnost doprinešen, čeprav nekateri resni pisatelji navajajo primere kot take, ki so se v resnici pripetili. Ako pa bi bili ti primeri nepobitno resnični pojavi iz življenja, bi bili za kazensko pravosodje velikega pomena, dočim telepatiji odreka vsako uporabnost za kriminalistične svrhe. (Te trditve bi pa mi ne hoteli tako splošno akceptirati, posito, da se pojav telepatije da v resnici dokazati.) Najzanimivejši del Hellwigove knjige pa je raziskavanje o pristnosti raznih v literaturi že objavljenih primerov bistroidnosti. Ne moremo se spuščati v te podrobnosti, omeniti pa moramo, da Hellwig niti enega od teh primerov ne smatra brezhibno dokazanim. Navzlic temu pa priznava, da moramo računati z možnostjo, da se tudi pojavi telepatije in bistroidnosti obistinjijo. Dotlej — pa naj se kazenskopravno postopanje ne poslužuje takih metod. Vsekakor si je Hellwig stekel zaslugo, da je o tem zanimivem predmetu napisal objektivno študijo na podlagi zelo bogatega kritičnega aparata, ki mu ga je nudila zaznamovana literatura.

**Dr. Metod Dolenc.**

*Karl Otto Erdmann: Die Kunst Recht zu behalten — Methoden und Kunstgriffe des Streitens und andere Aufsätze. Dritte Auflage. H. Haessel-Verlag, Leipzig 1924. Str. XV+335.*

To knjigo naznanjam v pravniškem glasilu predvsem zato, da svarim pred njo tiste, ki bi jo hoteli čitati z željo, da se pogloblje v metode zastopanja strank v pravdah. Naslov je varljiv. Le majhen del vse knjige, od sedmih poglavij eno samo, razpravlja o umetnosti (bolje spretnosti), kako obdržiš v prepiru svoj »prav«. Pa baš ta del knjige se mi zdi najmedlejši; ne pove ničesar novega. Toda v ostalem pa je knjiga vredna priporočila, da jo čitajo osobito tudi juristi. Ozira se namreč na mnogo problemov, ki se tičejo pravne filozofije, pa tudi sodstva samega. Pisatelj je zastopnik teorije, da absolutne pravičnosti sploh biti ne more, in motri iz tega svojega stališča na zelo zanimiv način osobito tudi nauk o normah. Poglavje o dvojnem obrazu tolerance je baš za naše čase, ko čitamo — ne samo pri nas, ampak tudi v drugih državah — o »obznanah«, izjemnih zakonih za vzdrževanje reda itd., prav posebno aktualno. Kriminalisti bodo z veseljem listali po poglavju o pomenu in vrednosti naklepa, tu pa tam se bodo morali seveda čuditi, s kakšno vnemo razlaga pisatelj stvari, ki so že davno dognana resnica, kakor da bi baš on povsem celino oral. Končni poglavji »Kako se rešujejo problemi tako, da se ne rešijo«, in pa »kako se resnica napravi za brezvredno« sicer nista gradivo za prepirajoče se

stranke, ali tudi tu zadenemo na marsikakšno zrno, ki nas zanima. Splah je največja odlika te knjige, ki propoveduje neko praktično življensko filozofijo, mikavno in živalno pisan slog z mnogimi primeri iz pravnega življenja, politike, navadnega življenja, da, celo iz matematike, ki bralca zgrabi in ga ne izpusti zlepa, dokler ne prebere vsaj dotičnega posebnega poglavja. Za to je tudi doživela v kratkem času že tretjo izdajo.

**Dr. Metod Dolenc**

*Univ. prof. Mihail Jasinski: Kada i na koji način je bio sastavljen Kastavski statut?*

V III. letniku Zbornika znanstvenih razprav (str. 119. do 137.) razpravlja ordinarij za pravno zgodovino južnih Slovanov na naši univerzi, g. prof. Jasinski o tem, kdaj je bil sestavljen kastavski statut, ki ga je bil l. 1890. objavil Fr. Rački, dalje pa tudi o tem, kako so po časovnem redu nastali različni deli tega statuta. Ni moči ničesar prigo-varjati logičnemu zaključevanju, s katerim dokazuje g. pisatelj, da ne velja mnenje Fr. Račkega, da je kar naenkrat nastal ves prvotni statut, ki obsega prvih 57 poglavij, nego da je sestavljanje dolgo postopno zakonodajno delo kastavskega veća. Začeli so s prvimi 25 poglavji — to čitaš jasno v statutu samem — leta 1400. (ne l. 1490., kakor je krivo sodil Rački), a dodali so ostala poglavja deloma l. 1465., deloma pa v začetku XVI. stoletja. Če izvzameš par jasnih mest, moreš zgolj domnevati, nikakor pa ne dokazati, katere izmed teh sestavno urejenih določb so bile drugič, katere tretjič pridejane. Precena je težka, ker nam je ves statut s 73 poglavji in nadaljnjimi dodatki ohranjen le v Tomičičevem (l. 1759.) oz. Sabljarijevem (l. 1845.) prepisu. Razprava je čeden prispevek k raziskavi najstaršega statuta avtonomnih istrskih občin.

**Dr. F. Goršič.**

*Dr. Albin Ogris: Splošni register k letnikom I.—VI. Uradnega lista ljubljanske in mariborske oblasti. V Ljubljani. 1925. Samozaložba.*

Ne da se tajiti, da je dr. Ogris prav ustregel vsem, ki iščejo po naših neprirodnih Uradnih listih podatkov. Register je pregledno sestavljen in tudi videti, da je popolen. Uporabljivost registra, ki je sestavljen po materijah, še zvišuje na koncu pridejano stvarno kazalo. Želeti bi bilo, da bi bili navedeni zakoni, naredbe itd. z dotičnimi tekočimi številkami, kajti s temi so individualizirani, ne pa s posameznimi kosi (številkami) lista, druge naredbe naj bi se označile po straneh. Preglednejše bi bilo zaznamovati posamezne letnike z letnico in tudi ni kazalo izpustiti prejšnjih železniških tarifnih obvestil. Obdrže pač še pozneje pomen, zlasti v pravdah in pod. Te malenkostne hibe pa, kakor že omenjeno, ne zmanjšujejo vrednosti registra, ki je prav lepo delo.

*Dr. Lavoslav Šik: Stanbeno pravo sada i u budućnosti. Ćirilometodska nakladna knjižara u Zagrebu. 1925.*

Brošurica je izšla začetkom letošnjega leta in prinaša nekoliko mnenj o vprašanju, ali je stanovanjski zakon prestal l. januarja l. l. Naglaša, da zakon sam o prestanku veljavnosti nima nobene določbe, da govori čl. 3

samo o višini najemnine, glede katere da je nastopila sedaj prostost, da pa naj sodišča sodijo, da so odpovedi še nadalje nedopustne, do česar pride sodnik, razsojajoč po prostem pravu. Drugi del prinaša različne predloge za odpomoč stanovanske bede.

*Predpisi za zaščito delavstva. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. 1924. Cena 36 dinarjev.*

*Zbirka zakonov. XVI. snopič: Zakon za volitve narodnih poslancev za narodno skupščino kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. 1925. Cena 12.50 Din.*



## Razne vesti.

V Ljubljani, 1. aprila 1925.

(Kronika društva »Pravnika«.) Društveni odbor se je konstituiral tako-le: načelnik dr. Danilo Majaron, predsednik odvetniške zbornice, načelnika namestnik Božidar Bežek, dvorni svetnik, tajnik dr. Rudolf Sajovic, okrajni sodnik, blagajnik dr. Ignac Ružar, direktor čekovnega urada, knjižničar dr. Josip Kovelj, notar; odborniki: dr. Metod Dolenc, univerzitetni profesor, dr. Leonid Pitamic, univerzitetni profesor, dr. Hubert Souvan, dvorni svetnik, dr. Juro Hrašovec, župan in odvetnik, Anton Kuder, deželnosodni svetnik, in dr. Mirko Grasselli, starejšina državnega pravdnštva.

Dne 18. februarja 1925 je predaval v društvu g. odvetnik dr. Henrik Tuma o predmetu: Sodnik — zakon. Kratka vsebina tega predavanja:

Odnos sodnik-zakon se pojasni v sorazmernem odnosu države kot nositeljice zakona, sodnika kot nositelja prava. Le če opredelimo pravilno pojme: država-zakon-sodnik-pravo, dobimo tudi pravi odnos sodnika z zakonom. Rezultat opredelitve je bil do sedaj najraznovrstnejši, ker so razlagatelji izhajali alj iz individualističnega ali kolektivističnega, analitičnega ali sintetičnega ali zgolj konstruktivnega ali pa sociološkega zgodovinskega stališča. Nedvojno je, da so država, zakon, pravo, sodnik socialni pojavi. Niso mogli nastati in postati drugače, nego v človeški družbi in s človeško družbo. Ne more biti torej druge prave metode preiskovanja, nego sociološka-zgodovinska, vse druge metode in načini spoznavanja morajo služiti le kot kontrola.

Teorija smatra državo kot pravno osebnost (Jellinek-Jovanović), kot objekt (Seydel), kot pravni odnos (Duguit). Najnovejša teorija Kelsenova smatra državo kot pravno državo, državo kot pravo. Njegova napaka je, da jo razlaga zgolj konstruktivno. Zgodovinski nam postane